

היערכות לחירום ביישובים כפריים ומבודדים

מדריך היערכות לניתוק צירים, שיבושי חשמל ומים, משק חי, פינוי וקשר עם צה"י והמועצה

אוגוסט 2026

הבהרת אחריות: המידע במדריך הוא מידע כללי לצורכי היערכות ואינו כולל את כל המצבים האפשריים. הוא אינו מחליף הנחיות רשמיות ועדכניות, החלטות של גורמי הביטחון וההצלה, ייעוץ רפואי, הוראות וטרינריות או בדיקה מקצועית של תשתיות וציוד. המידע עובד ממקורות מוסמכים המפורטים בסוף המדריך (פיקוד העורף, משרד הרווחה והביטחון החברתי, משרד החקלאות וביטחון המזון, משרד הפנים ומבקר המדינה). בזמן אירוע יש לפעול לפי הנחיות הגוף המוסמך ולפי תנאי המקום בפועל. בכל מקרה, אין לצאת לשטח, לפתוח ציר, לטפל בתשתית או לבצע חילוץ ללא סמכות והכשרה.

איך משתמשים במדריך

יישוב כפרי או מבודד עלול להישען על ציר גישה יחיד לצורך גישה חופשית לאזורים אחרים, אספקת דלק, משאבות מים, תקשורת מוגבלת ושירותים מרוחקים. לכן יש להכין מראש תוכנית משק בית שמשתלבת בתוכנית היישוב והמועצה ולוקחת בחשבון צורך להסתגר לפרקי זמן ביישוב.

חמש שאלות ראשונות

- האם הדרך הראשית פתוחה, ואם לא, האם קיימת חלופה מאושרת?
- האם קיימת הנחיה להישאר במבנים או ביישוב, או לחלופין להתפנות?
- האם יש בבית מים, תרופות, מזון ודלק לצרכים חיוניים בלבד?
- האם יש אדם תלוי, משק חי או ציוד רפואי המחייב טיפול רציף?
- האם צח"י או המועצה יודעים על צורך מיוחד שאי אפשר לפתור לבד?

צח"י - צוות חירום וחוסן יישובי: צוות מקומי של בעלי תפקידים ומתנדבים, הפועל ביישוב בשעת חירום כדי לסייע בתיאום, בהעברת מידע, באיתור צרכים, במתן מענה ראשוני לתושבים ובקישור בין היישוב לבין הרשות המקומית וגורמי החירום.

1. הכנה מראש

תוכנית משפחתית ויישובית

- לשמור את מספרי הטלפון של מוקד המועצה, צח"י, רבש"ץ או גורם הביטחון היישובי, תאגיד המים והמרפאה האזורית.
- לדעת מי מוסמך למסור הנחיות ביישוב ומאיזה ערוץ מתקבלים עדכונים גם ללא אינטרנט.
- להגדיר איש קשר מחוץ לאזור ונקודת מפגש לבני המשפחה בעת הצורך.
- לבדוק מראש מי מסייע לאדם ללא רכב, לאזרח ותיק, לאדם עם מוגבלות או למשפחה ללא רשת תמיכה.
- לתרגל מצבים שונים: יציאה מן הבית בפרק זמן קצר עם ציוד בסיסי, בלי להעמיס על הרכב; סיוע לאדם ללא רכב, או הזקוק לסיוע; אופן הדיווח לצח"י; הגעה לנקודת איסוף; חלופה כאשר הנהג, הרכב או המטפל אינם זמינים; יציאה מהבית בתנאי הפסקת חשמל או תקשורת.

רבש"ץ - רכז ביטחון שוטף צבאי: בעל תפקיד ביישוב האחראי לתיאום ענייני הביטחון המקומיים, להפעלת מרכיבי ההגנה והכוננות ביישוב ולקשר עם גורמי ביטחון, גורמי החירום והרשות המקומית.

ציוד ותשתיות ביתיות הנדרשים למצב שהייה ממושכת

אם קיים חשש שיעלה צורך בשהייה ממושכת בביתם או ביישוב יש להיערך לפי כמה כללים:

- לאגור מים, מזון, תרופות, תאורה, רדיו, סוללות ומטענים לפי הנחיות פיקוד העורף.
- לאגור דלק, שאותו יש לשמור רק במכלים מאושרים ובכמות המותרת; אין לאחסן דלק בתוך הבית או ליד מקור חום.
- להכיר את התשתיות (למשל: משאבת מים, באר, גנרטור, מעלית, מערכת ביוב מקומית) שהבית תלוי בהן.
- להכין מפתחות ידניים לשערים חשמליים וכן לוודא דרך פתיחה חלופית כאשר הדבר אפשרי ובטוח.
- לשמור מסמכים, ובמקרה של משק חי: גם רשימת בעלי חיים ופרטי ספקים בעותק מודפס.

2. בתחילת אירוע

- לפעול לפי הנחיות המיגון הארציות והמקומיות.
- להימנע מנסיעה יזומה כדי 'לבדוק מה קרה' או לחפש דרך חלופית לא מאושרת.
- לדווח לצח"י או למוקד המועצה על חסימת ציר, נזק לתשתית, אדם לכוד או צורך רפואי.
- לצמצם שימוש בדלק, מים וחשמל עד שמתברר משך השימוש.
- להרחיק ילדים ובעלי חיים ממקום הסכנה (קו חשמל שנפל, מוקד שרפה, אזור מוצף, חפץ חשוד או חומר מסוכן).
- לתעד מרחוק, ככל שניתן בבטחה, את השעה, המקום וסוג המפגע, בלי להתקרב אליו.

3. כאשר ציר הגישה חסום

- לא להזיז עץ, עמוד חשמל, מפולת, רכב חשוד או תחמושת.
- לא להיכנס עם רכב פרטי לדרך עפר, נחל או שטח חקלאי כחלופה אלא אם הותר במפורש.
- לרכז נסיעות חיוניות ולוודא יעד, מסלול ודלק לפני יציאה.
- אם נדרש טיפול רפואי, ליצור קשר מוקדם עם הקופה, המרפאה האזורית או מד"א 101.
- אין לסמן, להכשיר או להיכנס באופן עצמאי לשטח המיועד לנחיתה. אם גורם מוסמך קובע נקודת מפגש או נחיתה, פעלו רק לפי הנחיותיו ושמרו מרחק מהאזור.
- יש לדווח על מי שאינו יכול להגיע לשירות חיוני; אין להמתין עד שהמצב מחמיר.

4. חשמל, מים ותקשורת

- בהפסקת חשמל לשמור מקררים ומקפיאים סגורים ולתעד את שעת ההפסקה.
- לא לחבר גנרטור לרשת הבית ללא התקנה מקצועית ומפסק מתאים.
- להפעיל גנרטור רק בחוץ, הרחק מפתחים, בהתאם להוראות היצרן.

- אם משאבת מים או באר אינן פועלות, לחסוך במים ולהשתמש בהם לשתייה, תרופות והיגיינה חיונית.
- לא לשתות מים ממקור פרטי או טבעי לא מאושר.

חשוב: פגיעה בקו חשמל, ריח גז, זיהום מים או גלישת ביוב אינם תקלה ביתית רגילה. יש להתרחק ולדווח; אין לבצע תיקון עצמאי.

- כאשר הרשת הסלולרית פועלת אך עמוסה, העדיפו הודעת טקסט קצרה וברורה על פני שיחות חוזרות.
- כאשר אין קליטה סלולרית או שהרשת אינה זמינה, השתמשו בערוץ התקשורת החלופי שנקבע ביישוב, כגון רדיו, מערכת כריזה, מכשירי קשר וכדומה.

5. משק חי, חיות מחמד וחקלאות

- להכין מראש מים, מזון, תרופות, אמצעי זיהוי ופרטי הווטרינר.
- לשמור על אפשרות גישה בטוחה לבעלי החיים, במידת האפשר, אך בלי להפר הנחיית מיגון.
- לא לסכן חיי אדם כדי להציל ציוד, יבול או בעל חיים בזמן ירי, שרפה או אירוע חומרים מסוכנים.
- לתכנן מראש מי מטפל בבעלי החיים אם המשפחה מתפנה.
- לדווח למועצה או למשרד החקלאות על מחסור חמור במים, מזון או טיפול וטרינרי.
- עבודה בשטח פתוח תתבצע רק בהתאם למדיניות ההתגוננות ולהנחיות המעסיק והגורם המוסמך.

6. פינוי מיישוב כפרי

- כאשר הפינוי מתוכנן, יש לפעול לפי הוראת הפינוי ולמסלול שנקבע; אין לצאת בשיירה עצמאית לדרך לא מאושרת. בפינוי דחק פועלים לפי הוראות כוחות הביטחון.
- לקחת תיק חירום, תרופות, מסמכים, מים, ציוד לילדים ואמצעי תקשורת.
- ליידע את צח"י אם מתפנים עצמאית, ככל שהדבר מתאפשר, בפרטים הבאים: מי יצא ומי נשאר; לאן התפנו; מספר טלפון זמין; צורך רפואי או צורך חיוני אחר שלא קיבל מענה; (ואם רלוונטי לאחר זמן) שינוי במקום השהייה.
- לאסוף אדם נוסף רק אם הדבר תואם את תוכנית הפעולה של המשפחה ואינו מעכב יציאה בטוחה.
- לסגור מים, חשמל או גז רק אם ניתנה הנחיה וניתן לעשות זאת בלי להתעכב או להסתכן.
- כאשר הדבר אפשרי ובהתאם להסדרי הפינוי, עדיף לשמור על קשר עם קהילת היישוב ועם נציגיה גם במקום הקליטה. כאשר עוברים באופן עצמאי ליעד אחר נדרש לעדכן את הגורם היישובי, כדי שניתן יהיה לאתר את התושבים ולספק להם שירותים.
- לא לחזור ליישוב עד להודעה מפורשת.

פינוי מתוכנן מאפשר זמן להתארגנות, רישום ויציאה לפי מסלול ויעד שנקבעו.

פינוי דחק נועד להצלת חיים כאשר נדרשת יציאה מיידי; במצב כזה פועלים לפי הוראות כוחות הביטחון, לוקחים רק ציוד חיוני שנמצא בהישג יד ואין מתעכבים לצורך איסוף רכוש.

7. אוכלוסיות הזקוקות לתכנון נוסף

אדם ללא רכב

להסדיר מראש הסעה עם המועצה, צח"י, בן משפחה או שכן, ולא להסתמך על אלתור בזמן הפינוי.

אדם תלוי או עם מוגבלות

למסור בהסכמה את הצורך לצח"י או לרשות, להכין ציוד, רכב נגיש ויעד נגיש, ולוודא גיבוי למטפל והמשכיות בטיפול לאחר הגעה ליעד.

חקלאי או בעל משק

להפריד בין פעולות חיוניות שניתן לבצע בבטחה לבין פעולות שמחייבות צוות מקצועי או היתר.

משק בית מבודד

לקבוע זמני בדיקת קשר ולדווח מוקדם על אובדן תקשורת או גישה.

דוברי שפות שונות

להכין מראש מקור עדכון מתורגם ופרטי קשר אם אדם שיוכל להסביר הודעות.

תזכורת: מה אסור לעשות

- לא לפתוח ציר חסום או להיכנס לשטח מסוכן כדי לקצר דרך.
- לא לגעת בקווי חשמל, תחמושת, רסיסים, חפץ חשוד או חומר שחשוד כמסוכן.
- לא לאגור דלק באופן לא חוקי או להפעיל גנרטור בתוך מבנה.
- לא להפעיל ציוד חקלאי בשטח פתוח בניגוד להנחיות.
- לא לפרסם מיקום כוחות, זירות, פגיעות או פרטים אישיים של נפגעים.
- לא להשתמש בצח"י כתחליף למד"א, משטרה, כבאות או גורם מקצועי.
- לא לעכב פינוי כדי להציל רכוש, יבול או בעלי חיים.

8. דף פעולה קצר

מצב	פעולה
קבלת הנחיות	בדקו את פיקוד העורף, המועצה וצח"י.
ציר חסום	אל תנסו לפתוח; דווחו והמתינו למסלול מאושר.
נדרש סיוע רפואי	צרו קשר מוקדם עם הקופה או 101.
פגיעה בתשתית	התרחקו מקו חשמל, גז, ביוב או מים מזוהמים.
טיפול במשק חי	טפלו רק כשבטוח; בקשו סיוע מקצועי.
פינוי	קחו תיק, תרופות, מסמכים ומים; דווחו על יציאה.
קשר	העדיפו הודעה קצרה, רדיו וערוץ יישובי.
סיוע	דווחו מוקדם על אדם ללא רכב או צורך מיוחד.

פרסום עצמאי: מדריך זה פותח במסגרת מיזם "הבית ערוך". הוא אינו מופק, מאושר או מופעל בידי הגופים המוזכרים בו.

המקורות נבדקו באוגוסט 2026.

מקורות מרכזיים

[משרד הרווחה והביטחון החברתי. תיק צוות חירום וחוסן יישובי \(צח"י\), 2026.](#)

[משרד הרווחה והביטחון החברתי. צוות חירום וחוסן יישובי – הוראת תע"ס 7.13.](#)

[משרד החקלאות וביטחון המזון. הנחיות חירום.](#)

[משרד החקלאות וביטחון המזון. שאלות ותשובות בענף החקלאות בשעת חירום.](#)

[פיקוד העורף. היערכות להפסקות חשמל ממושכות.](#)

[פיקוד העורף. שאלות ותשובות – היערכות לשעת חירום.](#)

[משרד הפנים. ניהול היישוב הכפרי.](#)

[מבקר המדינה. האסדרה של צוותי החירום היישוביים והפעלתם בתחילת מלחמת חרבות ברזל, 2025.](#)

[מבקר המדינה. פינוי אוכלוסייה מרשויות מקומיות בדרום הארץ והקשר עם התושבים המפונים. בתוך דוח מיוחד:](#)

[פינוי אוכלוסייה וקליטתה. משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור, 2025.](#)